

Секція: Бухгалтерський облік, аналіз та аудит

Добрунік Т.П.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки

Одеського національного економічного університету

м. Одеса, Україна

Константинова В.В.

магістр обліково-економічного факультету

Одеського національного економічного університету

м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

На сучасному етапі розвитку національної економіки діяльність аграрних підприємств відбувається в динамічних, часто змінюваних умовах, що негативно позначається на загальних показниках їх виробничо-господарської діяльності. Стратегічний розвиток аграрних підприємств повинен бути орієнтований на збільшення фінансових результатів виробничо-господарської діяльності за рахунок зростання обсягів виробництва і підвищення якості продукції при оптимальних витратах на її виробництво, що в свою чергу забезпечить високий рівень їх ефективності. Тому актуальним є обґрунтування дієвих управлінських заходів, спрямованих на оптимізацію величини операційних витрат підприємств з метою визначення потенційних можливостей підвищення їх прибутковості та посилення конкурентних позицій на ринку.

Управління витратами є ключовим чинником у забезпеченні ефективного розвитку суб'єкта господарювання. Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє зробити висновок, що від того, наскільки ефективно суб'єкт господарювання буде управляти своїми витратами, залежить його розвиток та успіх. Вагомий внесок у вирішення даної проблематики в останні роки здійснили Давидюк Т.В. Карп'як Я.С., Турова Л. Л., Костюнік О. В та інші.

Багато проблемних питань з організації бухгалтерського обліку витрат піднято у працях провідних науковців, де запропоновано основні завдання з організації обліку витрат діяльності, якими є:

- забезпечення правильного визначення та достовірної оцінки витрат діяльності;
- розмежування витрат діяльності за кожною класифікаційною групою;
- правильного та повного документального оформлення та своєчасного відображення в облікових регістрах витрат діяльності;
- надання повної і достовірної інформації про витрати діяльності для потреб управління [1, с. 175].

Як вважають окремі науковці, метою управління витратами операційної діяльності є зниження витрат на одиницю виробленої продукції, підвищення рентабельності господарських процесів, оптимізація структури витрат та рівня ризику фінансово-господарської діяльності [2, с. 60]. Під час управління витрат підприємства доцільно використовувати системний підхід, який забезпечить оптимальне використання ресурсів і підвищить ефективність виробництва за рахунок зниження собівартості виробленої продукції.

Умовою збереження суб'єктами господарювання конкурентних позицій є не тільки зниження собівартості реалізованої продукції, але й розробка обліково-інформаційного забезпечення стратегічного управління витратами, спрямованого на пошук резервів формування стійкої конкурентної переваги за витратами.

Основою обліково-інформаційного забезпечення витрат операційної діяльності має стати раціональна організація управлінського обліку на підприємстві, доцільність якого полягає в отриманні деталізованої інформації в розрізі видів витрат за кожним процесом господарської діяльності підприємства для управління витратами, а також визначенні напрямів оптимізації витрат. Без точного визначення результатів фінансової і виробничої (операційної) діяльності окремих центрів відповідальності, структурних підрозділів та конкретних відповідальних осіб неможливо

прийняти адекватні і своєчасні управлінські рішення, оскільки вони можливі лише за умови коректної постановки обліку витрат і доходів як складових управлінського обліку [3, с. 40].

Реалізація методики управлінського обліку витрат підприємств повинна здійснюватися як із застосуванням класичних елементів методу бухгалтерського обліку (документація та інвентаризація, оцінка та калькуляція, рахунки та подвійний запис, звітність), так і прийомів та заходів, спрямованих на управління витратами: методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції; методика розподілу загальновиробничих витрат; облік за центрами витрат та центрами відповідальності; бюджетування; нормування і лімітування витрат та інші методичні прийоми. Тобто кожне підприємство з урахуванням потреб повинно розробляти свої внутрішньогосподарські методи та стандарти ведення управлінського обліку витрат у залежності від специфіки діяльності.

Для прийняття управлінських рішень важливим є вибір підприємствами того чи іншого методу обліку витрат. Згідно чинного законодавства вибір методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) належить до компетенції підприємств з урахуванням галузевих особливостей і знаходить своє відображення в обліковій політиці. Для відображення в обліку витрат операційної діяльності аграрні підприємства керуються нормами П(С)БО 16 «Витрати» [4], визначають правила і процедури калькулювання собівартості продукції, не виходячи, однак, за межі методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, якими передбачено, що витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) формуються за центрами відповідальності та об'єктами обліку, планування та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг (п. 3.1) [5] .

На більшості сільськогосподарських підприємств сформована облікова політика, однак не відображені важливі моменти щодо обліку витрат. Відтак, для достовірного відображення фінансового стану і результатів діяльності підприємства в обліковій політиці необхідно зазначати метод обліку

витрат та калькулювання собівартості, об'єкт обліку витрат, об'єкт калькулювання.

Вибір методу обліку витрат і калькулювання собівартості залежить від конкретного завдання, що стоїть перед керівництвом підприємства. В теорії управлінського обліку виділяють такі методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) за повнотою включення витрат до собівартості продукції як «директ-костинг» та «абсорпшенкостинг» [6, с. 10].

Система «директ-костинг» найбільш повно відповідає ринковим умовам господарювання і сприяє вирішенню ряду важливих завдань, пов'язаних з ефективністю діяльності підприємства, зокрема сільськогосподарської галузі. Вона дозволяє виявити оптимальні пропорції між змінними і постійними витратами, ціною і обсягом виробництва (реалізації), сформувати оптимальну структуру виробництва, приймати обґрунтовані управлінські рішення з підвищення ефективності діяльності підприємства, мінімізувати підприємницький ризик. Використання даного методу в діяльності аграрних підприємств сприяє формуванню оптимального асортименту виробленої продукції, виконаних робіт та наданих послуг на основі визначення рівня маржинальної рентабельності і обґрунтуванню управлінських рішень з метою зниження економічних ризиків.

Оскільки українські аграрні підприємства часто здійснюють декілька видів діяльності з виробництва рослинницької та тваринницької продукції, а також продукції переробки як власної так і давальницької сировини, внески яких у формування остаточного фінансового результату суб'єкта господарювання неоднакові, то з метою забезпечення належного рівня аналітичності інформації, здійснення контролю та прийняття обґрунтованих рішень підприємствам доцільно розробити відомості обліку витрат та форми управлінської звітності про операційні витрати різних видів діяльності. Для збільшення інформативності з метою проведення аналітичних досліджень впливу операційних витрат на фінансовий результат підприємства доцільним

буде відкриття аналітичних рахунків щодо відображення витрат від основної операційної діяльності за окремими видами.

Отже, для удосконалення обліку витрат операційної діяльності на підприємствах, особливу увагу потрібно приділяти походженню та складу операційних витрат, а також формуванню аналітичної інформації щодо витрат і відображення їх в обліку та звітності. Налагоджена система управління витратами операційної діяльності сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства, підвищить його конкурентоспроможність на ринках збуту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Карп'як Я.С. Організація бухгалтерського обліку витрат, до-ходів і фінансових результатів суб'єкта господарювання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку»*. 2014. № 794. С. 172-180.
2. Адамовська В. С., Брітан Н. В. Удосконалення управлінського обліку витрат операційної діяльності як один з напрямів бізнес-адміністрування. *АГРОСВІТ*. 2015. № 8. С.58-61.
3. Турова Л. Л., Костюнік О. В Проблеми впровадження управлінського обліку в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 5 С. 37-40. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2018/9.pdf (дата звернення 25.06.2019).
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999р. № 318. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення 24.06.2019).
5. Про затвердження методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: Наказ Міністерства аграрної політики № 132 від 18.05.2001р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01> (дата звернення 24.06.2019).

6. Давидюк Т.В. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції у вітчизняних нормативних актах: напрями удосконалення. *ЕКОНОМІКА: реалії часу*. 2016. №1(23), С. 6-13. <https://economics.opu.ua/files/archive/2016/No1/6.pdf> (дата звернення 25.06.2019).